

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i> Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszu-u. 9. sz.) címére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i> Égész évre . . . . . 3 kor. — fill. Fél évre . . . . . 1 kor. — fill. Számonként . . . . . — kor. 20 fill.
---	---

Hatodik évfolyam. Kolozsvár, 1900. nov. 1. 2. szám.

TARTALOM. Az első gyűlés. -- Dante rigója. Cs. Papp József. -- Vers. Párdányi Pál. -- Wagner R. állatai. -- Gazda és kutya közös sirban. -- *Állatvédelem*: Lómészárszék. -- Népszerű állat védelmi felolvasás. -- Új bérkocsi állomás hely. -- Madarak védelme. -- Állategészségügy államosítása. -- *Állatvilág*: A vasut macskái. -- A földművelési miniszter és az egerek. -- A bikaviadalok ellen. -- Medve a bíróság előtt. -- Drága hal. -- A verebek. -- Borz és kőszáli sas viaskodása. -- Lófog-orvosok. -- *Irodalom*: Bréhm könyve magyarul. -- *Egyleti ügyek*: Adomány. -- Tudomásul.

Az első gyűlés.

Alighogy véget ért a nyári szünidő, az Állatvédő-egyesület azonnal munkához látott és megkezdte nemes hivatásának teljesítését. Az első gyűlés, melyet ebben az évben e hó 18-án tartottak, az ottan felvetődött eszmék és megbeszélte kérdések gazdaságát tekintve, arra enged következtetni, hogy az idei év munkássága a pozitív eredmények szempontjából is felette kedvezőnek ígérkezik. Csupán két érdekes tényre akarunk ezuttal rámutatni, melyek az okt. 18-iki gyűlés tárgysorozatának legbecsesebb anyagát képezték. Mindkettő humanus jellegű és a közjó előmozdításának nemes ügyét szolgálja. Egyik, a téli időszak folyamán leendő népszerű felolvasások rendezése, másik pedig a lómészárszék felállítása, mely épen a szegény néposztály nyomorának az enyhítése és az állatkinzások megszüntetése szempontjából hozatott szóba. A felolvasások részletes programját nemsokára véglegesen megfogja a

választmány állapítani, míg a lómészárszék felállításának a kérdése a városi tanács hatáskörébe tartozik. Értesülést szerezünk azonban arról, hogy a városi tanács az aktualis eszme megvalósításával behatóan fog foglalkozni és minden lehetőet elkövet, hogy ez a terv minél rövidebb idő alatt Kolozsvárt is valósággá váljék. A kolozsvári sajtó szintén foglalkozott a szóban levő kérdéssel és szükségesnek tartotta annak mielőbb való végleges megoldását. Igaz ugyan, hogy éppen ennél a kérdésnél igen sok előítélettel kell majd megküzdenie, ugy az állatvédő-egyesületnek, mint a városi tanácsnak, csak hogy ez még korántsem jelenti az ügy megvalósításának felesleges voltát. Mint legtöbb ujszerű dolognál, ugy itt is a külföld példája birta rá az egyes városokat, hogy az elhagyatottságban, nyomorban és számkivettségben élő néposztály számára, ilyen, — közegészségügyi szempontból feltétlenül hasznos és szükséges — vállalkozásnak talajt biztosítsanak. Ma már nemcsak Budapesten, hanem az ország nagyobb városaiban találunk lómészárszékeket, melyre hogy Kolozsvárt is nagy szükség van, csak az tudja igazán méltányolni, a ki nem a kávéházak és nem a paloták ablakaiból vizsgálta az idevaló munkás osztály nyomoruságos viszonyait. A gyűlés lefolyásáról szóló részletes tudósításunkat egyébként az alábbiakban közöljük.

Kolozsvár, okt. 25.

A kolozsvári humánus jellegű egyetek között az Állatvédő-egyesület évek óta teljesít nemes feladatot az állatvédelem és az ezzel kapcsolatos eszmék terjesztésével. Hogy az egylet működése minél nagyobb eredményekkel járjon, kiváló sulyt helyez arra, hogy a társadalomnak olyan rétegeit is megnyerje magának, melyekre nézve az állatvédelem nemcsak a jóra irányuló gyakorlati tevékenység kultuszát, hanem a kedély nemesítését és a lelki műveltség fokozatos fejlesztését is kiterjeszti. Ez a nemes, jóra való czél hozta össze e hó 18-án délután újlag az egylet tagjait, hogy a legközelebbi napokban végzendő működést illetőleg a főbb kérdésekre nézve megállapodjanak. A gyűlés helye a belvárosi leányiskola egyik tanterme volt, hol a választmányi tagok nagy számmal jelentek meg.

Kevéssel három óra után *Schwarczel Adél* úrnő, mint elnök,

megnyitotta a gyűlést és a tagok üdvözlése után előterjesztette a tárgysorozatot, melyet *Virányi* István pénztáros részletesen ismertetett. Az első pontnál *Székely* Dénes adta elő a nagymérvű mádárpusztítások megakadályozására vonatkozó indítványát, melyhez *Kuszkó* Istvánné, *Benel* Ferencz ügyvéd és *Reich* Albert szólottak hozzá. A tárgysorozat második pontja az egylet átiratainak az eredményét képezte, melynek alkalmából örvendetesen tudomásul vették a báró *Feilitzsch* Arthur orsz. képviselő és a *Szvaacsina* Géza polgármester választát, mint a melyek az állatvédelmi visszaélések megakadályozására hathatós segítséget ígérnek.

A legtöbb megbeszélésre adott alkalmat a br. *Kemény* Árpádné nagylelkű adománya, melyet még a tavaly juttatott el a nemesszívű úrnő az Állatvédő-egyesülethez. Br. *Kemény* Árpádné 1000 korona alapítványt tett ugyanis az egyesület részére, ugyanakkor azonban egy indítványt is terjesztett elő, melyben az egylet működésére vonatkozó főbb föltételekre kívánt útmutatást nyújtani. Majdnem egy órán keresztül tárgyalták az indítványt és annak főbb pontjait általánosságban magáévá tette az egylet. Ugyanakkor elhatározta a választmány, hogy a rendkívüli adomány alkalmából köszönő íratot intéz, valamint a báró *Kemény* Árpádné írásbeli indítványának elfogadásáról szóló határozatot, jegyzőkönyvi kivonát alakjában legközelebb el fogja küldeni.

Az iskolák körében az idén még nagyobb tevékenységet fog az egylet kifejteni, mint a tavalyi években. Az egyesület hivatalos lapját, az *Allatok védelmé-t*, a *Heinrich* Józsa tanítónőképző igazgatónő javaslata alapján, minden iskolához díjtalanul fogja megküldeni az egyesület. Azonkívül törekedni fog arra, hogy belsőbb kapcsolatot létesítsen az iskolák között s e végből a tél folyamán megtartandó népszerű előadások alkalmával a tanuló ifjuság részére külön gondoskodik.

Az egylet vagyoni viszonyairól *Virányi* István számolt ezután be s általános helyeslés mellett ismertette azokat az intézkedéseket, melyeket az egylet künn levő követeléseinek a behajtása érdekében tett.

Nagy figyelmet és érdeklődést keltett még a *Bethlen* Karolina grófnő indítványa a lómészárszékek felállításáról, melyet lapunk más helyein ismertetünk és a *Benel* Ferencz ügyvéd javaslata, melynek lényege az, hogy a városi szabályrendeletnek az állatvédelemre vonatkozó részét nyomassa le külön füzetben az egyesület és bocsássa

azoknak egy részét az alkapitányságok rendelkezésére, hogy minden eseléd, ki ottan könyvet vált, egyuttal egy ilyen füzetet is kapjon, melyben részletes útastítások vannak az állatokkal való bánásmódról és a szabályrendelet ide vágó intézkedéseiről.

A tárgysorozat utolsó pontjában Székely Dénes mutatta be saját készítményü madáretetőit, melyekből négyet a város különböző pontján fel fognak állítani. Ezután a gyűlés öt óra előtt befejeződött.

Dante rigója.*)

Szép asszony volt valaha Sapia. Mikor Dante fenn járt a Purgatórium hegyén, a szép sienai asszonyt ott találta a vezeklők közt.

Kecskeszörből szőtték a ruháját; olyan ritkára volt szövve az is, mint a háló. Fekete szemei hajdanában úgy szórták a villámokat, mint az ég, mikor nagyon mérges; de most dróttal vannak levarrva a szempillái, mint a hogy a fiatal sólyom szemeit szokták, ha nem akart megszeliidülni. A sólyomnak elég volt, ha egy pár napig nem láthatta levarrott szemeivel a napot: használt neki a vakság, mert a kegyetlen művelet után olyan szelid lett, mint a kezes hárány.

A szép Sapiának nagyon nagy lehetett a bűne, a miért ilyen rettenetes kinra kárboztatták.

Vajjon micsoda bünt követhetett el földi életében? Azt még értjük, ha szépsége miatt bukik el egy asszony. Szép asszonyra mindenkor sok veszedelem oládkodik; nem csoda hát, ha egy gyenge pillanatában elbotlik s az örvény úgy elsodorja, hogy utolsó órájában eszébe sem jut beismerni a bűnét.

Ugyde Sapia nem azok között vezeklik, a kiket az érzékiség ejtett rabúl. A purgatorium második körében más természetű bűnök elkövetői várják a szabadulás óráját. A legtöbb asszonyt a pokolban korháesolta a vihar; köztük Semiramist, Mirrhát, Didót, Cleopátrát

*) Cs. Papp Józsefnek, a Dante irodalom kiváló magyar bűvárának ezt az érdekes cikkét külön is olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

a szép Helénát, a riminii Francescat; ott senyvedett a hizelgő Tais: ott verte ki a láz Putifár nejét. De asszonyt nem látott többet Dante a kárhozat birodalmában. Ugy látszik, hogy a nők bűne is a férfiaké tulajdonképpen. A nők bukása inkább csak szerencsétlenség, melyért szájalom illeti meg őket, nem pedig büntetés.

Micsoda lehetett hát a sienai szép asszony bűne, ha ő nem azért a szenvedélyért vezeklett ott a pulgatorium lejtőjén? Miért következett be oly sok idő múlva a megtisztulása? Érette miért nem rendült meg előbb a szeretettől szent hegy? Miért szabadult fel oly későn a lelke? Miért váratott magára sokáig a sok ezer szellem zsolozsmája? Ha a szerelem szenvedélye ejtette volna rabul, az angyal bizonyosan sokkal előbb letörli vala homlokáról a bűn betűjét.

Igen, nagy bűnben leledzett a szép Sapia. A csacska Sienában sokan versenyre keltek vele, de őt nem multa felül egyik sem. Irigység lakozott benne mig élt; elfojthatatlan, sáppadt irigység. Ebből fakadt az a féktelen pártgyűlölete, a mely hatalmasabb vala benne a hazaszeretetnél is. Ezért kell vezeklenie szőresuhában, vasdróttal levarrt szempillákkal, a többi irigygyel együtt.

A Bigozzók nemes családjából származott Ghinibaldo Saracini vette el feleségül. Egyszer harcz tört ki a sienaiak és a firenziek között. A kies Elza völgyében mérköztek össze a felek. Sapia felment collei kastélya tornyába s onnan az ablakból nézte, hogy hova dől a koczka. Remegve várta, hogy kiké lesz a győzelem. Ő az ellenség diadalát ohajtotta, nem a saját feleiét, a kiket lelkéből gyűlölt. Elhatározta magában, hogy ha a sienaiaknak kedvez a szerencse, akkor ő azonnal leugrik onnan, a sziklai vár ablakából. És mikor megtudta, hogy az ellenség győzött, megkönnyebbülve sóhajtott fel; vakmerően az ég felé emelte arcát s ezt kiáltotta fel az Istenhez:

„Tőled sem félek többé!”

Igy beszéli el ezt az isteni költő a Purgatorium XIII. énekében. Erre következik most a 123-ik sor, a hol ez áll:

„Mint a rigó, ha egy kis jó időt sejt.”

Ez a rigó sok fejtörést okozott már a költemény magyarázóinak. A költő a rigónak arra a természetére czélzott-e általában, hogy mindjárt jó kedve támad, mihelyt beköszönt az első enyhe nap; vagy egy mesére gondolt-e, a melyet az „egyszeri” rigóról

jegyveztek föl a régi emberek? E mese szerint egyszer már január végén lanyha idő állott be. A mi rigónk azt hitte, hogy ezentúl nem kell már félni a rideg téltől, mert igazán beállott a tavasz, visszavonhatlanul. Elbizakodottságában azt a botorságot követte el, hogy a jó meleg szobából, hol a kalitkája állott, kiszökött a szabadba sütkérezni és hetykén odaszólt a jó Istennek: „Most már még te tőled sem félek, mert elmúlt a tél!” Pedig dehogy múlt el! Isten meg akarta büntetni az elbizakodott teremtet: másnap már megint beköszöntött a téli zord idő; a rigónak fagyoskodnia, dide-regnie kellett még sokáig künn, a szabad ég alatt, a míg végre aztán egyszer csakugyan megkönyörült rajta a langyos lehelletű tavasz.

Olaszország északi részében ma is „a rigó napjai“-nak hívják január három utolsó napját. Ezeken a napokon Lombardia egyik-másik községében éjfél után összegyűlnek a lakosok a mezőn valamelyik tanyán, vagy a piacon s ott a lányok eléneklik „a rigó nótáját“, a legények pedig taroczkot sütögetnek el, vagy pisztolyt durrogtatnak.

Ős időkől fogva sok érdekes mese és közmondás jár az olaszoknál szájról-szájra erről a madárról. Lehet, hogy Dante Lombardiában, mikor bujdosásában ott is megfordult, nem egyszer hallhatta beszéd közben. De az sem lehetetlen, hogy ezért a meséért Lombardiáig sem kellett mennie: megtalálhatta közelebb, Toscanában is; a firenzeieknél például közkeletű volt az a mondás, hogy „most már nem félek, mert kigázoltam a télből.“ A firenzei Sacchetti, a ki Dante halála után néhány évre született, a 149-ik számú elbeszélésében megemlékezik egy nagy farizeus apátról, a ki miután álszentelkedésével kijárta magának a párisi püspökséget, mihelyt elhelyezkedett a pompás stallumban, féltetett minden képmutatást, s így kiáltott fel:

Nem félek tőled, Isten!

A télen átsuhantam.

Mint a legtöbb állatot, úgy a rigót is felruházta a nép ember tulajdonságokkal. A tavasznak ez a korai, könnyű vérű énekese így juthatott ahhoz az emberi vonáshoz, hogy egy kis jó mód, egy pár csalfa napsugár megzavarja az eszeckéjét és elbizakodottá tegye a mikor pedig korai még az örvendezés, mert nem lábalt ki a nyomoruságból, csak pár pillanatra.

Érdekes, hogy ebben a magyar nótában is rigó kerül a krédóba :

Hármat rikkantott már,
Hármat rikkantott már
A rigó, a rigó, a rigó.
Nem parancsol nékem,
Nem parancsol nékem
A biró, a biró, a biró.

Akár az egyszeri rigó meséjére, akár általában a rigónak tulajdonított e „jellemvonásra“ gondolt Dante, mikor az irigy sienai asszonyt az elbizakodott rigóval együtt említi, — az nem változtat a kép szépségén. Pedig ez a megkapó hasonlat csak egy ama sok remek, plasztikus hasonlat közül, a melyeket Dante feltűnő előszeretettel szokott venni az állatok gazdag világából.

Cs. Papp József.

Dalol a kis madár . . .

Dalol, dalol a kis madár,	Lehullott a fák levele,
Dalol búsan, szíve fáj,	Kopasz itten már minden,
Hiszen el kell költöznie,	A kis madár nem élhet itt,
Neki pedig ez a táj,	Elmegy tehát ő innen . . .
Ez a vidék kedves már.	Vezérelje az Isten!

De hát el kell távoznia,	Dalol, dalol a kis madár,
Fúj az őszi hideg szél,	Dalol búsan, szíve fáj,
Nemsokára hó esik le,	Mert hát el kell költöznie,
Itt lesz az a havas tél,	Pedig neki ez a táj,
Melytől a kis madár fél.	Ez a vidék kedves már.

Oh ne légy bús kis dalosunk,
Dalolj vígan, édesen,
Hiszen nem lesz te örökké
Az idegen földeken,
Mert hát tavasz is léssen,
Mikor visszajősz hozzánk,
S boldog lesz itt madárkánk!

Párdányi Pál.

Wagner Richard állatai.

A nagy zeneszerző egyik meghitt barátja: Wilhelmj Ágost hegedü-művész beszéli el, mennyire szerette Wagner az állatokat. Mindazoknak, kik a mester szűkebb baráti köréhez tartoztak, kötelességük volt egy-egy elaggott kutyát vagy madarat pártfogásukba venni.

Wagner bayreuthi házában egész állat-menedékház volt, mely tele volt négy lábú, vagy tollas invalidusokkal. Azt, a kit a mester bizalmára méltónak talált, bevezette állatai közé, s az illető tetszés szerint választhatott egyet az ápoltak közül. Külön írásban pedig becsületszavára kellett köteleznie magát arra, hogy az átvett állatot az emberiségnek teljesített hűséges szolgálatai elismerésül kimúlásáig hűségesen fogja ápolni.

— Mikor legutóbb Bayreuthban voltam, — beszéli Wilhelmj — a mester nagy munkában fáradt és délutáni sétánk közben is szó-talan, gondolkodó volt. Egy patak mentén jártunk, s egyszerre egy legényt pillantottunk meg, a ki azon erőlködött, hogy egy öreg, félszemére vak kutyát, melynek lábára nagy kő volt kötve, a vízbe lökjön.

— Mit csinálsz itt? — kiáltott rá Wagner haragosan.

— Vizbe fojtom a kutyát.

— Miért teszed ezt?

— Nem vehetjük többé hasznát; öreg és félszemére vak.

— Mióta szolgál nálátok ez a kutya?

— Vagy tiz éve.

— És most még egy falat kegyelemkenyeret sem akartok neki adni?

— Nem tarthatunk beteg marhát a háznál. — És ezzel újra erőlködött, hogy a vízbe lökje a kutyát, mely félszemével is esdek-lően nézett gazdájára.

A mester megragadta a legény karját, mire a kutya haragosan ráfordult.

— Fogd ezt a tallért, megveszem tőled a kutyát; de jegyezd meg, gonosz hálátlanságot akartál hú szolgál ellen elkövetni.

A legény zsebre vágta a tallért, de elpirult és köszönve távozott. Wagner megragadta a kötelet, de a kutya gazdája után akart futni és mikor a mester nem bocsájtotta, haragosan kapott

az ujjá után. Fölkaptam a botomat, hogy megüssem a kutyát, de ő nem engedte:

— Csak nem akarja bántani szegényt — szóló — azért, mert hű maradt gazdájához?

Közben eltűnt előlünk a legény és a kutya, látva a vérző ujját, alázatozan meghunyászkodott, farkát csóválta és megnyalta a mester kezét. Káro — így nevezte el őt Wagner — csakhamar hűséges, kedvenc tagja lett az invalidus-háznak. A mester azonban kénytelen volt abbahagyni a lázas munkát, mert a harapott seb csak két hét múlva gyógyult be.

Gazda és kutya közös sírban.

Szegeden történt meg ez a föltűnő eset, melyről ottan már városszerte beszélnek. Nevek említése nélkül a száraz tényt mondjuk el, úgy, a mint azt olvastuk.

B. állami hivatalnokot pár hét előtt temették el. Halálát özvegye gyászolja, ki az elhunyt kedvenc öreg kutyájával naponként kísértelt a temetőbe. A kutya napról-napra soványodott, satnyult. Bozontos nagy fejét csaknem a földön húzta, szemevilágát is elveszítette és állandóan lekonyúlt farkkal követte úrnőjét a megszokott úton, a temető felé.

B-né asszony egy nap arra ébredt, hogy a kutya eltűnt. Késervesen sirt egész nap, végre elhatározta, hogy kimegy a temetőbe és a halott urának elpanaszolja a veszteségét. De mily nagy lón meglepetése, midőn ott találta a kutyát a siron. Az állat mozdulatlanul feküdt, minthogy kiadta páráját.

B-né asszony azon hiedelemben volt, hogy a hű kutyának az ura mellett a helye.

Másnap kora hajnalban ásóval, kapával megjelent a cselédjével s a sir mellett éppen akkora gödröt ásott, a mennyibe belefért az élettelen kutya. A cseléd tollal bélelt zsákba gyümöszölte az állatot s aztán a sirba helyezte.

Az első kapaföldet az urnő dobta rá. Aztán hamarosan betemették a gödröt.

A sírásó előtt, a ki később arra járt, föltűnt a friss földhányás s kutatni kezdte a dolgot. Mily nagy volt megdöbbenése, a mikor a zsákba gyümöszölt kutyát megpillantotta. Rögtön jelentette a dolgot Orbán Jácint gvárdiánnak, a kit rendkívül fölháborított az eset, jóllehet abban semmi felháborító nincsen.

ÁLLATVÉDELEM.

Lómészárszék felállítása Kolozsvártt. Alapos a remény, hogy ezt a különös tervet hallva, sokan fognak gunyos mosolygások között felkiáltani, hogy mi szükség van erre a furesaságra Kolozsvártt. Pedig ez a terv a lehető legkomolyabb formában merült fel az Állatvédő-egyesület okt. 18-iki gyűlésén és a gunyos mosolyok a cél végeredménye szempontjából alighanem egyszersmindenkorra tárgytalanok. Épen a nagymérvű állatkinzások adták meg az eszmét arra, hogy *Bethlen* Karolina grófnő a Kolozsvártt fölállítandó lómészárszék tervét az okt. 18-iki gyűlésen indítványba hozza. Siker esetén nemcsak hogy az állatkinzások fognak tetemesen csökkeni, hanem a szegényebb néposztály helyzete is javulni fog s miként a nagyobb városokban, úgy Kolozsvártt is a magára hagyatott proletáriátus ezen a réven, valamivel kevésbbé lesz az inségnek kiszolgáltatva, mint eddig. A gyűlésen jelen volt *Reich* Albert állam-állatorvos szintén az eszme megvalósítása mellett szolt, minek folytán a választmány szakértői vélemény mondás és az előterjesztés megtétele végett *Reich* Albert állami és *Jakab* László városi állatorvosokat bizta meg. A szakértői vélemény beterjesztése után az Állatvédő-egyesület a városi tanácshoz fogja az iratokat a terv megvalósítása érdekében áttenni.

Népszerű állatvédelmi felolvasások. Az Állatvédő-egyesület legutóbbi választmányi ülésén igen érdekes eszmét vetettek fel, mely bizonyára a legnagyobb elismerésretarthat számot. A választmányi tagok ugyanis az állatvédelem köréből való népszerű felolvasások tartását hozták javaslatba, melyet általános helyeslés mellett vett a gyűlés tudomásul. A legelső felolvasást *Schwarzel* Adél igazgatónő fogja tartani, melyet később meghatározandó időközökben követnek majd a többi előadások. A felolvasások díjtalanok lesznek és első sorban az egyszerűbb néposztály számára fognak tartatni a város különböző pontjain.

Új bérkocsi állomás hely. Majdnem egy hónapja annak, hogy az Állatvédő-egyesület átiratban kérte a tanács intézkedését arra nézve, hogy a London-utczában levő fiakeresek állomáshelye az utca bal ol-

daláról a jobb oldalra helyeztessék át, mint a hol az állatok kevésbbé vannak kitéve a nyári hőség alkalmával a nap égető hevének. A városi tanács ez ügyben már megtette intézkedését és *Szvacsina Géza* polgármester ennek alkalmából a következő levélben értesítette az Állatvédő-egyesület elnökségét:

Az Állatvédő-Egylet tek. elnökségének

Helyben

Hivatkozással a tek. elnökségnek 125—1900. számú átíratára, értesítjük, hogy utasítottuk a főkapitányi hivatalt, hogy a London-utcai bérkocsik állomás helyét a London-utca másik oldalára helyezze át, a hol a jelenlegi bérkocsi állomáshelyen előforduló állapotokhoz hasonló állapotok nem forognak fenn.

Kolozsvár sz. kir. város tanácsának 1900. okt. 12-én tartott üléséből.

Szvacsina Géza,
polgármester.

Madarak védelme. Az állatvédő-egyesület még a nyár folyamán felszólítást intézett az egyes hójai birtokosokhoz a madárpusztítások megakadályozása érdekében. A felszólításra egyedül *Párizser Pál* válaszolt, ki az alábbi levélben értesítette az egyesületet a madárvédelem érdekében tett intézkedéséről:

Ónagysága Van der Velden Edéné úrnőnek, A. V. E. titkár
Helyt.

Mult hó 15 én kelt szíves és megtisztelő átíratukra válaszolva, értesítem Nagyságodat, hogy az egylet nemes intenczióinak megfelelően, ezután az eldiginél még fokozottabb mértékben fogok a madarak védelméről és az állatok durva bántalmazásának megakadályozásáról szerény hatáskörömben gondoskodni.

Kiváló tisztelettel
Párizser Pál.

Az állategészségügy államosítása. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter leiratot küldött az összes hazai törvényhatóságokhoz, melyben kijelenti, hogy állategészségügyi, állattenyésztési és állatforgalmi érdekekből azt óhajtaná ugyan, hogy minden hatóság mellé oly számú m. kir. állami állatorvos lenne szakközegül kihelyezhető, hogy működésük az állatorvosi szolgálat akadálytalan menetét teljesen biztosítsa, egyelőre azonban számolnia kell a körülményekkel, különösen pedig azzal, hogy megfelelő képzettségű állatorvos nem

áll kellő számban rendelkezésére. Ennélfogva a miniszter az állami állatorvosok számának meghatározásában egyelőre a legszükségesebbre szorítkozik. A miniszter úgy tervezi az új rend beillesztését a közigazgatás szervezetébe, hogy minden törvényhatósági város területére beosztassék ugyan az elsőfoku hatóság mellé egy városi m. kir. állatorvos, ez azonban az egész város területén el kell, hogy lássa az összes teendőket. Egnél több orvost csak oda rendelhet ki, a hol azt akár a város határának kiterjedése, akár az állattenyésztés, vagy állatforgalom rendkívüli jelentősége megokolttá teszi. A városok külön helyi állategészségügyi, vagy ezzel összefüggő érdekeik szolgáltatásában külön állatorvosokat is alkalmazhatnak. A város másod hatósága mellé ott, a hol a város egyúttal megyei székhely, nem ad a miniszter külön állatorvost, hanem az ugyanott székelő vármegyei törvényhatóság másodfoku hatóságának alkalmazottját a városra nézve is megbízza a teendők ellátásával. A földművelésügyi miniszter november elejére kíván választ a törvényhatóságoktól, hogy az előmunkálatokat idejekorán megkezdhesse. Az új törvény jövő év közepe táján fog életbelépni.

ÁLLATVILÁG.

A vasút macskái. A magyar államvasutak igazgatósága minden esztendőben pályázatot szokott hirdetni az állomásokon és raktárakban garázdálkodó egerek és patkányok kiirtására. Az egér- és patkányirtók azonban bármilyen buzgalommal és szakértelemmel dolgoznak is, egyes helyt eredményt elérni nem képesek, a miből a vasutak kára származik, mert az egerek és patkányok a raktárban elhelyezett szállítmányokat megrongálják. A nagyváradi állomás pár évvel ezelőtt szintén tanyája volt a patkányoknak s az egereknek a melyek még a zongorákat is elpusztították. Mikor e tekintetben legnagyobb volt a baj, akkor érkezett meg a segítség egy macska alakjában. A cicza valamely állomáson egy teher-kocsiba szorults abból Nagyváradon szabadult ki, igen sovány és éhes állapotban, alaposan megijesztve azt, a ki a vagon ajtaját kinyitotta s a kinek majdnem a szeme közé ugrott. Az idegen és módfölött éhes macska a raktárba menekült, a honnan kikergetni nem lehetett s a hol mind inkább hizott. A mily arányban a macska domborodott, az

egerek oly arányban fogytak, a mit aztán az állomás főnökség konstatált is. A czicza tehát minden üldözéstől megszabadult s mihamar igen hasznosnak bizonyult. Ekkoriban történt, hogy az állomás macskája több apró cziczának adott életet s hogy a macskacsalád erősen megszaporodott. Az apró macskák azonban már nem igen indulhattak hizásnak, mert az egerek és patkányok részben elfogytak, részben pedig odább álltak, olyan helyen folytatva a czincozást, a hol semmi veszedelem nem fenyegette őket. Itt kell emlitést tennünk a magyar királyi államvasutak nemes szívéről és háljájáról. A vasut ugyanis az öreg macska érdemeit méltányolta s az apró cziczák ellátásáról kegyesen gondoskodott, minden hónapban kiutalványozva bizonyos összeget, a melyből a macskacsalád anyagi gondok nélkül megélhetett. Ebben az eljárásban különben nemcsak a vasut jó szíve, de politikája is megnyilatkozott, böles előrelátásról téve bizonyrágot. Mert hát mi történt később? Az történt, hogy mikor a vonal mentén valamely állomáson az egerek és patkányok feltűnően kezdtek garázdálkodni, akkor az igazgatóság a nagyváradi, mindinkább szaporodó macskatelep néhány tagját a veszélyeztetett állomásra hivatalból áthelyezte és mindaddig ott alkalmazta, a mig kötelességüknek eleget nem tettek s az egereket ki nem irtották. Ma a nagyváradi cziczatelep fönntartása havonkint körülbelül husz koronába kerül ugyan, de föltétlenül kifizeti magát. Az egyes állomások ugyanis mindgyakrabban felkeresik a macskaügyosztályt s egy, két, három vagy több magyar királyi államvasuti macska kiküldését kérik, rövidebb, vagy hosszabb időre. A vasutas cziczák tehát igen gyakran utaznak vendégszereplésre s a beléjük helyezett bizalomnak minden tekintetben megfelelnek. Ily körülmények között épen nem lehetetlen, hogy az államvasutak igazgatósága több helyen macskatelepet létesít s a macskaügyosztályt véglegesíti, nem szorulva ama gentlemanekre, a kik egér- és patkányirtással foglalkoznak, de a kik a macskákkal konkurálni nem képesek.

A földmivélésügyi miniszter és az egerek. Ha tudnák a mezei egerek, hogy mi vár'rajuk! Bizonyára proceszsióval mennének valami szent helyre, hogy maradjon el a készülődő egérországos veszedelem. A földmivélésügyi minisztertől ered a fenyegető vész egy körirat alakjában, melyet a törvényhatóságoknak s így Kolozsvárnak is megküldtek. A körrendelet a mezei egerek elleni óvintézkedésről szól. Figyelmeztetni kell a munkásokat -- mondja többek között -- hogy ha szántás alatt egeret látnak, a mint a felfor-

dított barázdából kingrik, *verjék agyon*. A körrendelet, melynek többi része is hasonló jó tanácsokat ad, talán még sem olyan veszedelmes az egerekre.

A bikaviadalok ellen. Régóta panaszkodnak a humánus emberek, hogy Spanyolországban még mindig nagyban úzik a bikaviadalok barbár játékait. Most maguk a spanyolok is megelégtették. Barcelonában újabban igen élénk mozgalom indult meg a bikaviadalok beszüntetésére. Részt vesz ebben a mozgalomban *Morgudes* püspök is, aki nagyon fölbáborodott, hogy a barcelonai új arénát néhány pap az ő engedelmével nélkül beszentelte. Az állatok és növények védelmére alakult társaság is üldözi a bikaviadalokat, sokan pedig azért haragusznak, mert az aréna kapuján a város czimere diszeleg. A demokratikus sajtó nagyon támogatja a mozgalmat, a munkásegyletek pedig kizárással fenyegetik azokat a tagjaikat, a kik részt vesznek a bikaviadalokban, melyeknek mostanában különben igen kevés nézője akad.

Medve a bíróság előtt. Londonban közelébb egy oly eset történt, mely az angol igazságszolgáltatás évkönyveiben még nem fordult elő: egy medve jelent meg a bíróság előtt és tulajdonosával együtt a vádlottak padján kellett helyet foglalnia. A dolog így történt: Két franczia, Martin József és Brun Lajos az utczán medvét tánczoltattott. Természetesen csakhamar nagy csoportosulás támadt, mely zajos helyeslésekkel jutalmazta a medvetánczot. Mint-hogy a francziák vonakodtak a rendőrségnek engedelmessé válni, a medvével együtt a rendőrségre vezették őket. Utközben egyszerre rárohant a medve az egyik rendőrré s mancsával jó nagyot ütött a fejére, megsebezve azt. A rendőrtiszt elrendelte, hogy a társaság az éjet a rendőrségen töltsék s másnap a fenyítőbíró elé vitette őket. A bíró a francziákat két napi fogházra ítélte. A medvét ez időre a rendőrség egyik istállójában helyezték el.

Drága hal. A legszebb s legdrágább halakat a kínaiak tenyésztik s legkülönösebb és a legbecesebb valamennyi között az ecsetfarku aranyhal. Egyes példányai már 1700 forinton is elkelték. Európában 600 és 1200 forint között váltakozik az ára. A legérdekesebb a dologban az, hogy ez a hal oly kicsiny, hogy a tallér elfedi. Bizonyára nincs ilyen cseppesség az élő lények között, a melyek ilyen nagyság s súly mellett kereskedelmi értéke volna.

A verebek. A legjobb akarattal sem lehet elmondani, hogy a veréb kedves állat. Szünetlen csiripelése, különösen ugránczozása, de leginkább falánk, kártékony természete miatt mindenütt szabadulni

igyekeznek tőle. Csak *Cincinnati* volt az egyedüli hely a világon, a hol a derék városatyáknak igen nagy szomorúságot okozott a veréb hiánya. Sehogy sem tudtak beletörődni, hogy az ő városuknak egyetlen verebe sincs. Sok tanácskozás után végre is elhatározták, hogy Angliából hozatnak verebet. Öt évvel ezelőtt történt a dolog s akkor darabonkint öt dollárjával hatszáz főnyi válogatott szürke tollas madárkát szerzett a város. Nagy volt az öröm *Cincinnati*-ban, a mikor először szárnyra boesátották a verebeket, a melyeknek az élelmezését a tanács vállalta magára. A jó életmód, a szerető gondoskodás aztán annyira megnövesztette a verebek számát hogy a farmerek kétségbeesve tiltakoztak a sok pusztítás ellen a mit a város kedveltjei a kertekben véghez vittek. A sokpanasznak végre mégis lett foganatja, mert a tanács elrendelte a verebek irtását s hogy eredményesebb legyen a dolog, minden veréb koponyájára egy-egy dollárnyi jutalmat tűzött ki annak, a ki élve vagy halva beszolgáltatja. Azóta *Cincinnati*-ban mindenki verebet fogdos s tisztos családapák is a legnagyobb igyekezettel kutatgatják s szedik a verébfiókákat.

Borz és kőszáli sas viaskodása. Egy tüzérszázados érdeke megfigyelést tett legutóbb a Nagy-Szeben környékén lefolyt katonai gyakorlatok alkalmával. A százados parancsnoksága alatt álló üteggel egy nagy dombon állott, mikor egyszerre jó magasban a levegőben két kőszáli sast vett észre, a melyek ott keringöztek. A tüzérszázadosnak, a ki különben is jó vadászshirnek örvend, csakhamar feltűnt, hogy a sasok csak egy bizonyos pont fölött keringenek, s mintán folyton szemmel kísérte őket, egyszerre csak észreveszi, hogy a ragadozó madarak egyike nyilsebesen lecsap a magasból és a domb mögött eltűnik. A tüzérszázados erre lóra pattant és egy altiszt kíséretében az eltűnt sas irányába ellovagolt. Csakhamar oda érkeztek a helyszínére s nagy bámulatára látja a százados, mily heves viaskodást folytat a sas egy borzzal. A sas a lovasok közeledtére és lármájára elrepült, de a borz, mely számtalan sebből vérzett, a helyszínén maradt, s kevéssel ezután kiadta a párját. A borz bőrének lenyuzása alkalmával nem győzték bámulni, hogy mily iszonyu sebeket ütött a sas rajta.

Lófog-orvosok. Amerikában már meglehetősen számban vannak ilyen orvosok, a kik kizárólag csak lófogak reparálásával foglalkoznak. Egy ló zápfogának a kihuzása gyerekjáték ezeknek a fogorvosoknak a számára, s még csak nem is használnak semmiféle eszközt a ló szájának a kinyitására és nyitva tartására. Az amerikai lovak, ugy látszik, nagy bizalommal vannak fogorvosaik iránt, s nyugontan alávetik magukat műtétéiknek. Egyébként Európában is akad már lófog-orvos. Így Franciaországban a versenylovaknak angol és amerikai fogorvosaik vannak

IRODALOM.

Brehm könyve magyarul. A *Légrády* testvérek kiadásában egy nagyobb mű fog nemsokára megjelenni. A mű címe: „Az állatok világa”. Szerkesztője Méhely Lajos, a magyar tudományos akadémia és több külföldi tudományos társulat levelező tagja. Munkatársai Chernel István, Csiki Ernő, Kohaut Rezső és dr. Rátz István, a kik a szakirodalom legkiválóbb művelői. Hogy „Az állatok világa” mennyire fölkellette maga iránt a figyelmet s hogy azt mily értékesnek tartják, az is bizonyítja, hogy Wlassics Gyula és Darányi Ignác miniszterek a művet körrendeletben ajánlották. A most megjelent első füzetben a majmokról van szó. A majom-világ rendkívül érdekes leírása kezdődik meg benne, oly élénken és oly színesen, hogy a laikusnak is gyönyörűségére szolgál. Ez az első füzet hű képét adja az egész munkának és mindenkit meggyőzhet arról, hogy nemesak tanulságos, de érdekes mű lesz, mert hát „Az állatok világa” a legjobb példa arra, hogy a tudományt mint lehet népszerűsíteni. A magyar Brehm kétféle kiadásban fog az olvasó közönség elé kerülni, u. m. bekötött és füzetes kiadásban. A bekötött kiadás első kötete 1901. január folyamán fog megjelenni. Ezentul minden további félév egy-egy újabb kötetet fog a könyvpiazcra hozni, s így öt év lefolyása alatt a 10 kötetből álló mű teljesen be lesz fejezve. Minden kötet 18 koronába fog kerülni, az egész tehát 10 kötet ára tehát díszes félbőr-kötésben 180 korona. Az egész mű 200 füzetből fog állani, melyeknek ára 80 fillér lesz; a díszes bekötési tábla 3 koronáért lesz kapható. A bekötés háta finom chagrinhörből készül, gazdag aranyozással; a bekötés táblája tartós vászonból való. Nagy súlyt vetnek az izlésre, szépségre és tartósságra. Az első füzetek már ez év október havában kerülnék a könyvpiazcra és azontul havonta 4—4 füzet fog megjelenni, átlag egy-egy heti időközökben.

Egyleti ügyek.

Adomány. Kéler Miklós ömeltósága Budapestről, husz koronát adományozott az állatvédő egyesületnek, melyet ezen az úton is köszönettel nyugtáz az elnökség.

Tudomásul. „*Állatok Védelme*” cz. havonként megjelenő folyóiratunk folyó évi szeptember hó 1-sejétől nyomdát cserélt. Izléses, csinos kiállításban az *Ajtai K. Albert* „*Magyar Polgár*” nyomdájában *Kolozsvárt* jelenik meg. Felkérjük a m. t. tagokat és előfizetőket, kiknek a lap jár, hogy lakváltozásukat ide bejelenteni szíveskedjenek, hogy a szétküldetésben akadály ne forduljon elő.